

RECENSIES

MARTIN HEIDEGGER

Jacob van Sluis, *Leeswijzer bij Zijn en Tijd van Martin Heidegger*. Best, Damon, 1998, 128 blz., Hfl. 24,90 ISBN 90 5573 172 2 (in Vlaanderen verdeeld door Kritak, Leuven)

De Nederlandse uitgave van Martin Heideggers meest bekende boek, *Zijn en Tijd*, door Mark Wildschut voor de Nijmeegse uitgeverij SUN vertaald, gaat terecht door als een van de belangrijkste filosofische gebeurtenissen in ons taalgebied. Dit boek, een van de hoogtepunten van wijsgerig denken, was tot nogtoe alleen voor specialisten toegankelijk. Anderen waagden zich niet aan Heideggers Duits om toch eens te snuisteren in dat spraakmakende boek, waarvan sommige passages toch toegankelijker zijn dan andere, passages die op de een of andere manier met onze alledaagsheid te maken hebben. In het Nederlands vertaald, is dit boek niet gemakkelijker geworden, maar de drempel is verlaagd en lezers die tot enige inspanning bereid zijn, kunnen nu toch een minder vreemde kijk hebben op wat Heidegger bijvoorbeeld over dood en schuld, over nieuwsgierigheid en gebabbel heeft gedacht.

Het boek blijft moeilijk, dat weet iedere vakfilosoof, dat ervaart elke lezer. Elke leek en elke student heeft bijgevolg hulp en begeleiding nodig, echter geen inleiding of toelichting die de eigenlijke lectuur van het boek moet vervangen. Daarom is Jacob van Sluis' *Leeswijzer* het passende boekje dat de lezer enigszins kan helpen. Van Sluis, al de auteur van een promotieonderzoek dat resulteerde in het werk *Heidegger - denkwegen en dwaalwegen* (eveneens bij Damon uitgegeven), is heel goed met het denken van de Duitse filosoof vertrouwd en heeft een didactische aanpak die zowel bruikbaar is bij de bestudering van de oorspronkelijke Duitstalige uitgave als bij de Nederlandse; hierbij heeft hij handig van het vertaalwerk van Mark Wildschut gebruik kunnen maken.

Het boek vangt aan met een inleidende handreiking waarin Van Sluis de lezer naar Heideggers vraagstelling voert. De vakkennis die we in een specifiek domein ontplooiën of verwerven - hoe iets is zoals het is - noemt Heidegger ontisch, maar "(A)an deze ontische wijze van omgaan met de dingen gaat echter een fundamentele kennis vooraf, door Heidegger als ontologisch aangeduid: dat de dingen *zijn*, dat er natuurwetten *zijn*, dat er logische regels zijn om die waarnemingen te ordenen (...), dat wijzelf 'er' *zijn*, enzovoort. Kortom, de ontologische (...) kennis richt zich op het geheel aan de tijd-speel-ruimte" (p. 11). Het is nu Heidegger om de zijnsvraag te doen en niet om de zijnden, de kennis van de verzelfstandigde deelgebieden, die eigenlijk tot het domein van de wetenschappen behoren. Nu schijnen we wel met het begrip van het zijn vertrouwd, maar uiteindelijk zijn we niet in staat het te vatten. Daarom wil de auteur van *Sein und Zeit* de zijnsvraag opnieuw stellen, omdat we anders niet ernstig over

het zijn van de zijnden, het zijn van wat is, kunnen denken. Zoals bekend stelt Heidegger dat de tijd de horizon is van het begrip van het zijn.

De hoofdschotel van deze 'Leeswijzer' bestaat uit een korte toelichting bij alle drientachtig paragrafen van het boek. Van Sluis geeft hierbij deels een samenvatting, deels enige uitleg, waarbij hij van citaten gebruik maakt, tegelijk schenkt hij aandacht aan de centrale begrippen die hij ook in het Duits opneemt. Het is hierbij goed dat hij, voor de nuttige samenhang, naar de vorige paragrafen verwijst, wanneer dit nodig is. Om de bruikbaarheid van zijn 'Leeswijzer' te verhogen, geeft hij ook nog een uitvoerige verklarende woordenlijst opgenomen, alsook een concordantie van Duitse termen en Nederlandse vertalingen. Dit boekje zal geïnteresseerden helpen.

Jacques DE VISSCHER

METABLETICA

- Jan Hendrik van den Berg, *Het gestoorde contact. Vragen en antwoorden rond neurose*. Kapellen/Kampen, Pelckmans/Kok Agora, 1997, 134 blz., 495 Bfr., ISBN 90 289 2487 6 (België) ISBN 90 391 0740 8 (Nederland)
- Jan Hendrik van den Berg, *Geen toeval. Metabletica en geschiedschrijving*. Kapellen/Kampen, Pelckmans/Kok Agora, 1998², 155 blz., 590 Bfr., ISBN 90 289 2346 2 (België) ISBN 90 391 0717 3 (Nederland)
- Jan Hendrik van den Berg, *Twee wetten. De twee hoofdwetten van de thermodynamica. Een Metabletisch onderzoek*. Kappelen/Kampen, Pelckmans/Agora, 64 blz., 295 Bfr., ISBN 90 289 2665 8 (België) ISBN 90 391 0778 5 (Nederland).

Een studie van de Nederlandse psychiater, Jan Hendrik van den Berg, is altijd de neerslag van een intellectueel avontuur en betekent voor de lezer een uitdagende confrontatie. De auteur verwerft ruim veertig jaar geleden vermaardheid met een boek, *Metabletica of Leer der veranderingen. Beginselen van een historische psychologie* (Nijkerk, Callenbach, 1956 en later meer dan twintig keer herdrukt, ook vertaald in het Amerikaans, Duits, Frans, Portugees en Spaans), dat voor de studie van de historische werkelijkheid niet in de eerste plaats aan opeenvolgende gebeurtenissen aandacht schenkt, maar vooral aan de historiciteit van synchrone gebeurtenissen. De auteur heeft bovendien oog voor mentaliteitsfenomenen en voor de zogenaamde subjectieve factoren die hij niet van kwantificeerbare gegevens afleidt, maar uit onder meer literaire en picturale documenten haalt. Het resultaat is levende geschiedschrijving die om een andere lectuur vraagt dan de objectiverende en kwantificerende historiografie